

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 4 / 2021

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 20, številka 4 / 2021
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Glavni, odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič

Uredniški odbor / sodelavci: Anja Uršič, Brane But, Metka Pavšič, Miha Srebrnjak, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Vida Črnivec

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranja nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo in prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev in strokovnjakov vseh podpornih služb ter drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahtevata jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestilo avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščitena z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

Novoletno voščilo predsednika ZDSSS: za 2022

Stopimo zdravo, srečno in uspešno v leto 2022

UVODNIK: Leto dni kasneje, a nič manj slovesno

Dogodki ob obeleževanju stoletnice organiziranega delovanja slepih in slabovidnih v Sloveniji

Slavica Bukovec Zupanič

AVTOPORTRET: Miha Srebrnjak

Odločil sem se za pot samostojnega podjetnika

POPOTNIŠKI UTRINKI: Mislim, da je življenje kot vzpon na strmo goro

Damijan Vizjak

INTEGRACIJA: Pogum in jeklena volja sta slepe planince vodila na najvišje vrhove

Pogovor s Korlom Ulago, edinim še živečim udeležencem prvega organiziranega vzpona slepih planincev na Triglav

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: Novela Zakona o osebni asistenci

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Deklaracija slepih in slabovidnih na vseslovenskem srečanju slepih in slabovidnih ob 100-letnici organiziranega delovanja na slovenskem

Okroglo, 16. septembra 2021

PAMETNI TELEFONI: Novosti o dostopnosti v IOS 15 in predstavitev večfunkcijske aplikacije Supersense

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Ustvarjanje bližnjice do pogosto uporabljenih programov, izboljšajte natančnost navigacije na telefonu s sistemom Android

Brane But

OGLASNA DESKA: Izšla knjiga z naslovom BREZ SLEPOMIŠENJA

Marino Kačič

NOVIČKE: Prva mobilna aplikacija BlindBus za spremljanje prihodov avtobusov Ljubljanskega potniškega prometa, prilagojena slepim in slabovidnim, Prve plačilne kartice, prijazne do slepih in slabovidnih, Apple Music z novim naročniškim paketom, ki ga bo mogoče uporabljati samo z glasovnim asistentom Siri

Miha Srebrnjak

MEDNARODNE NOVIČKE: Posvet o direktivi o spletni dostopnosti, Eurostatovo poročilo o izpolnjevanju ciljev trajnostnega razvoja, Mednarodni dan bele palice 2021, Knjižnica govorečih knjig v Veliki Britaniji, Skupno odprto pismo o projektu Evropske unije za urbano mobilnost

Anja Uršič

NOVOLETNO VOŠČILO PREDSEDNIKA ZDSSS: za 2022

Stopimo zdravo, srečno in uspešno v leto 2022

Preteklo leto je leto, ki bi mu lahko rekli tudi »leto pospravljanja odloženih akcij«, ki jih zaradi izrednih razmer nismo uspeli realizirati lani. Kljub vsemu pa nam je uspelo izdati težko pričakovano monografijo Od točkopisa do e-bralca in antologijo naših literatov in likovnikov Kipi v nas hrepenenje. Za obe obsežni publikaciji sem prepričan, da sta izredna dokumenta naše zgodovine in ustvarjalnosti, ki bo zanimivo branje za nas in vse, ki jim svet slabovidnih in slepih ni tuj. Po sprostitvi ukrepov in uspešni poletni sezoni v naših Domovih oddiha se je september začel z uradno podelitvijo Zlatega reda za zasluge, ki ga je predsednik Republike Slovenije gospod Borut Pahor podelil naši zvezi, nato so sledili še lanski odloženi praznični dogodki: Vseslovensko srečanje slepih, slabovidnih, delavcev zveze in medobčinskih društev ter njihovih prijateljev; v prostorih sedanje Waldorfske šole smo uspešno organizirali slavnostno sejo skupščine, kjer smo podelili priznanja zaslužnim posameznikom in organizacijam; kot zadnje večje organizirano dejanje smo uspešno speljali tudi Slavnostno akademijo, s katero smo želeli predstaviti našo zgodovino, sedanje delo in želje v prihodnje.

Tudi v letošnjem letu je epidemija Covid-19 zmanjšala možnosti druženja, vendar smo uspeli kar nekaj posebnih socialnih programov izvesti skoraj v celoti. Konec oktobra smo dobili nove člane organov in predsednika. Za izkazano podporo se vam zahvaljujem in upam, da bomo složno in z veliko delovnega elana, skupaj stopili v naslednje štiriletno obdobje, ki je pred nami in premagali vse izzive.

V tem letu smo si močno prizadevali vplivati na spremembo Zakona o osebni asistenci in za ohranitev dodatka za pomoč in postrežbo, ki bi ga s sprejetjem Zakona o dolgotrajni oskrbi kar ukinili. V ta namen smo zbirali podpise peticije in zbrali preko 13600 podpisov. Za vso izkazano pomoč pri zbiranju podpisov, se vam še enkrat iz srca zahvaljujem. Brez vas in vaše podpore ne bi dosegli takšnega uspeha. Ponovno smo dokazali, da smo močni le toliko, kolikor je močen najšibkejši člen v verigi. Morda bo to, skupaj z našimi prizadevanji v pogovorih s politiki, le obrodilo zelen rezultat in bomo dodatek ohranili v nam znani obliki s pripadajočimi pravicami iz tega naslova.

Ob koncu turbulentnega leta naj zaželim vsem slepim, slabovidnim, njihovim svojcem, prijateljem, strokovnim delavcem, osebnim asistentom in vsem, ki so povezani z nami, naj bo prihodnje leto 2022 polno zdravja, sreče, zadovoljstva in uspeha, tako da bomo ob njegovem koncu lahko z večjim veseljem vlekli rezultatsko črto, tako v delovnem, kot zasebnem življenju.

Matej Žnuderl, predsednik ZDSSS

Na vrh

UVODNIK: **Leto dni kasneje, a nič manj slovesno**

Dogodki ob obeleževanju stoletnice organiziranega delovanja slepih in slabovidnih v Sloveniji

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

V preteklem letu je minilo 100 let od ustanovitve Podpornega društva slepih, ki pomeni začetek organiziranega delovanja slepih in slabovidnih na slovenskih tleh. Zaradi epidemičnih razmer so bili dogodki, povezani z obeleževanjem jubileja, prestavljeni v letošnje leto. V prispevku vam bomo približali najodmevnejše med njimi.

Zlati red za zasluge Zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenije

Prvi pomemben dogodek se je zgodil 6. septembra v Vili Podrožnik, nekoč imenovani Kolmanov grad. Naključno ali simbolično? Vilo je namreč nekdanji lastnik Robert Kolman po svoji smrti zapustil prav slepim in slabovidnim. V parku posestva je tega dne predsednik Pahor podelil Zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenije državno odlikovanje »zlati red za zasluge« za izjemne zasluge pri povezovanju slepih in slabovidnih in pri spodbujanju njihovega vključevanja v družbo ter za uspehe pri uveljavljanju novih, izvirnih rešitev za temeljna vprašanja slepote in slabovidnosti.

Odlikovanje je na slovesnosti prevzel aktualni predsednik ZDSSS Matej Žnuderl. Ta se je v nagovoru najprej zahvalil za plaketo ter se v nadaljevanju dotaknil pomena vida in težav, ki nastopijo ob njegovi izgubi. Spomnil je, da imajo zasluge za dodelitev odličja zlasti predhodne generacije prizadevnih ljudi, ki so skozi desetletja delovali v dobrobit slepih in slabovidnih, ter da je naloga organizacije še naprej omogočiti razmere, ki bodo prihajajočim generacijam ljudi z okvaro vida ponujale kakovostno življenje.

Vseslovensko srečanje slepih in slabovidnih

Družabni dogodek je pod pokroviteljstvom predsednika Pahorja potekal 16. septembra v Domu oddiha ZDSSS na Okroglem pri Naklem. Srečanja se je udeležilo prek 300 slepih, slabovidnih, njihovih svojcev, prijateljev, spremljevalcev, osebnih asistentov ter uslužbencev Zveze in medobčinskih društev. Na srečanju so se pridružili tudi visoki gostje mag. Cveto Uršič, državni sekretar na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Eva Irgl, predsednica matičnega odbora za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Državnega zbora RS, Dane Kastelic, predsednik Sveta za invalide RS ter državni svetnik RS in Borut Sever, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije. Vsi prisotni gostje so slepim in slabovidnim čestitali ter izrekli priznanje za dosedanje delo. Dogodek so popestrili pevci in glasbeniki iz vrst članstva.

Kljub slovesnemu vzdušju pa je na dogodku nastopil tudi trenutek resnice, ko je tajnik ZDSSS Štefan Kušar prebral Deklaracijo slepih in slabovidnih na vseslovenskem srečanju. V njej so izpostavljeni izzivi, s katerimi se trenutno srečujejo slepi in slabovidni v Sloveniji, ter nekatere njihove zahteve za smelejše korake v prihodnosti. Omenimo jih le nekaj: podpora sprejetju systemske rešitve dolgotrajne oskrbe in hkratno nasprotovanje odpravi dodatka za pomoč in postrežbo iz zakonodaje, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zahtevkov za pravičnejšo ureditev višine prispevka uporabnika osebne asistencije, zahtevkov za takojšnji popoln dostop do programov javne RTV, zahtevkov za takojšnjo uresničevanje celovite rehabilitacije slepih in slabovidnih, zahtevkov za vrnitev posestva na Okroglem itd. Del teh zahtev je podprt tudi z več kot 13.000 podpisi v podporo peticiji proti krčenju pravic slepih in slabovidnih. Oboje so odgovorni 1. oktobra predali odločevalcem v Državnem zboru RS.

Evgen Bavčar – prvi ambasador Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije

Dan pred mednarodnim dnevom bele palice je na Streliški ulici 12 v Ljubljani potekala slavnostna skupščina Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Natanko na tem mestu je bilo 7. novembra leta 1920 ustanovljeno Podporno društvo slepih. Kot se spodobi za sejo skupščine, je bilo tudi tega dne izvoljeno delovno predsedstvo, tokrat v sestavi: predsednik Drago Šajn ter člana Silva Potočnik in Franci Vavpotič.

Osrednja točka prireditve, ki jo je moderiral Sebastjan Kamenik in ki so jo s kulturnim programom obogatili glasbeniki in pevci iz članskih vrst, je bila podelitev zahval, priznanj in plaket zaslužnim članom ter razglasitev naziva ambasador Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Pred samim vrhuncem prireditve je skupščina razkrila še imena novih častnih članov Zveze. To so postali: Milan Bobinski, Stane Florjančič in Jože Zupanc, slednji posthumno.

Na tem mestu nikakor ne moremo naštetih imen vseh nagrajencev, jim pa seveda iz uredništva RIKOSS-a iskreno čestitamo. Nekoliko več pozornosti bomo posvetili prejemniku najvišjega priznanja. Naziv Ambasador Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije je pripadel mednarodno priznanemu filozofu in fotografu ter borcu za pravice slovenskih slepih in slabovidnih ddr. Evgenu Bavčarju. Nagrajenec je prejemnik dveh častnih doktoratov in številnih priznanj. Med temi omenimo dve odmevni iz zadnjega obdobja: častni naziv Državljan Evrope, ki mu ga je leta 2016 podelil Evropski parlament, ter najvišje francosko priznanje Legija časti, prejeta istega leta.

Bavčar je po prejemu tega plemenitega naziva med drugim povedal, da se dobro zaveda tega častitljivega trenutka, ki je del naše zgodovine, ter nadaljeval: »Za nami so ljudje, ki se morda niso mogli v celoti izpolniti, kot so si želeli, veliko jih je bilo, ki bi si zaslužili večje priznanje za uresničevanje svojih sposobnosti. Zato pa je naša naloga spomin na te ljudi in da bomo dopolnjevali to svetlo zgodovino Zveze. Ob stoletnici smo to dolžni vsem tistim, ki jih ni več med nami in ki se jim danes

klanjamo. Naše zahteve po pravičnosti, po enakopravnosti, to delo še zdaleč ni zaključeno. Veliko nam ostaja še za narediti in za uresničiti, a to veliko praznovanje me navdaja z optimizmom in upanjem. Naj še naprej živi tista notranja luč, ki je desetletja vodila slovensko Zvezo slepih skozi trnje nerazumevanja in predsodkov, da bomo tudi v prihodnje govorili v lastnem imenu ter da ne bomo več čisto navadni berači, temveč, če že bomo berači, da bomo aristokrati beraštva.«

Več o nagrajencih si lahko preberete na spletni strani Zveze.

Slavnostna akademija Zazrti v prihodnost

Zaključna prireditev ob obeleževanju stoletnice organiziranega delovanja slepih in slabovidnih na slovenskih tleh se je odvila 5. novembra v Unionski dvorani v Ljubljani. Na dogodku z bogatim kulturno-umetniškim programom, ki ga je moderirala Bernarda Žarn, so bili prisotni številni visoki gostje ter članice in člani iz medobčinskih društev. Prisotni so skozi prireditev spoznali najpomembnejše mejnike v stoletni zgodovini organizacije kot tudi programe, ki jih danes za svoje člane izvaja reprezentativna organizacija slepih in slabovidnih, tako v Sloveniji kot v okviru Evropske zveze slepih EBU. Na žalost pa je zazrtost v prihodnost v precejšnji meri zamegljena zaradi težav, ki jih bo potrebno v sodelovanju z državnimi institucijami čimprej rešiti. Na težave, ki smo jih že omenili v povezavi z Deklaracijo, je v svojem nagovoru tudi tokrat opozoril predsednik Zveze Matej Žnuderl.

Pa tudi slavnostni govornik Peter Svetina, varuh človekovih pravic, se jim ni mogel izogniti. Prav zato je svoj govor začel z razmišljanjem, ali smo pri reševanju težav ranljivih skupin res zazrti v prihodnost ali stopicamo na mestu; ali se zavedamo različnih svetov, ki so združeni v enem, ali pa se sučemo okrog svoje osi brez empatije in razumevanja sveta drugih, ter nadaljeval: »Današnja slavnostna akademija je krasna priložnost za vpogled, obenem pa priložnost za opomnik, da je spoštovanje dostojanstva temelj sobivanja.«

Svetina je še posebej opozoril na pomen dostopnosti do tehničnih pripomočkov, na prilagojenost grajenega okolja in zgradb ter na nujnost enakovrednega vključevanja slepih in slabovidnih v vseh vidikih življenja. Po njegovih besedah na vse to venomer opozarjajo tudi pri Varuhu človekovih pravic. Kot primer dobre prakse je govornik omenil Projekt multimodalna mobilnost oseb z različnimi oviranostmi, v katerem izvajalci sledijo t. i. »dizajnu za vse«.

Tik pred zaključkom prireditve Zazrti v prihodnost je navzoče v dvorani nagovoril še prvi Ambasador Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, ddr. Evgen Bavčar. Povsem v svojem slogu je potegnil vzporednice med 30-letnico osamosvojitve Slovenije in našim jubilejem ter med drugim povedal: »Tako kot je moral naš narod dolga stoletja čakati na politično, kulturno in lingvistično priznanje, tako smo morali tudi slepi in slabovidni čakati dolga stoletja, da smo sploh dobili ime, da smo postali identiteta, da lahko tudi mi, kot Slovenija, govorimo v lastnem imenu, da pišemo

lastno zgodovino kot naša država. Naša prihodnost bo naša, v kolikor bomo mi v lastnem imenu govorili o svojih eksistenčnih problemih, o svoji svobodi in nesvobodi, skratka o svoji partikularnosti kot ljudje in kot člani slovenske in evropske skupnosti.«

Besedam prvega ambasadorja slovenskih slepih in slabovidnih ddr. Evgena Bavčarja je res težko še kaj dodati. Naj nas njegove misli vodijo v boj za našo prihodnost!

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Miha Srebrnjak

Odločil sem se za pot samostojnega podjetnika

V tokratnem avtoportretu beremo o mladem samostojnem podjetniku Mihi Srebrnjaku. Spoznamo se z njegovo postopno izgubo vida, potjo šolanja, zaposlitveno rehabilitacijo, dejavnostmi, s katerimi se je v preteklosti ukvarjal, in področja, s katerimi se kot samostojni podjetnik ukvarja danes. Predstavi nam tudi dobro izkušnjo mednarodnega tabora in sobivanja s psom vodičem.

Sem Miha. Prihajam iz Dolenjega Suhadola, to je majhna vasica v okolici Novega mesta oziroma kot nekateri pravijo – pod največjim dolenskim hribom Gorjanci. Star sem 24 let.

Osnovno šolo sem obiskoval v Centru Iris (prej se je imenoval Zavod za slepo in slabovidno mladino). V osnovnošolskem obdobju sem namreč doživel precej lepih stvari, žal pa se je zgodila tudi ena zelo neprijetna – izguba vida. Pred popolno izgubo sem na levo oko zaznaval svetlobo in temo, na desno oko pa sem imel toliko vida, da sem se lahko samostojno, s pomočjo bele palice, gibal naokoli. Nisem pa mogel na primer brati črk normalne velikosti v vidni pisavi, prav tako sem imel težave s prepoznavanjem obrazov – toliko na kratko, zgolj za vašo predstavo. Ko sem izgubil vid na levo oko, sem bil star 5 let, pri 12 letih pa sem popolnoma oslepel še na desnega.

Srednjo šolo sem obiskoval v Novem mestu, dokončal sem peto stopnjo, smer Tehnik računalništva. V času šolanja sem se odločil tudi za psa vodiča. Ime mu je Dante, star je 7 let in pol. Dobil sem ga v 4. letniku srednje šole in še danes zelo dobro funkcionirava skupaj.

Po zaključku srednje šole sem bil v dilemi, ali se naj vpišem na fakulteto ali ne. Na koncu sem se odločil, da se ne bom vpisal naprej, in tako sem prenehal s šolanjem. Eden izmed razlogov je tudi to, da nisem vedel, kam naj se vpišem.

Tako sem se odločil, da grem v postopek zaposlitvene rehabilitacije. Službe nisem iskal, ker je to skorajda misija nemogoče – tako sem po opravljeni zaposlitveni rehabilitaciji postal samostojni podjetnik. Že v času šolanja sem veliko raziskoval področje podjetništva, delovne izkušnje pa sem pridobil v podjetjih, v katerih sem opravljal prakso – delal sem na zelo popularni radijski postaji in pri telekomunikacijskem operaterju.

Kot samostojni podjetnik se ukvarjam z različnimi stvarmi. Imam manjšo spletno trgovino, v kateri prodajam razne izdelke, predvsem s področja tehnologije. Druga zadeva, ki jo počnem nekaj več kot pol leta, pa je medijska spletna stran z imenom portal100.si, na kateri objavljam različne novice – glavna področja so glasba, film in tehnologija, vmes pa se najde tudi kaj drugega. Na spletni strani pišem tudi članke, povezane s področjem slepih in slabovidnih, predvsem zato, da videče ljudi opozorim na nas slepe in slabovidne, jim predstavljam naše aktivnosti ter česa vsega smo sposobni. Sicer pa delam še na različnih manjših projektih, ki prihajajo sproti.

Kot dobro izkušnjo lahko omenim tudi mednarodni tabor slepih in slabovidnih »ICC - International Camp on Communication and Computers«, ki sem se ga udeležil dvakrat, enkrat sem bil v Nemčiji, enkrat pa v Belgiji. Na taboru sem pridobil kar nekaj izkušenj, predvsem s področja tehnologije, prav tako pa imaš možnost izmenjati mnenja glede različnih stališč s slepimi in slabovidnih iz ostalih evropskih držav.

Tudi ko še nisem imel podjetja, sem poleg šolanja pomagal pri različnih projektih. Že takrat me je zanimalo področje medijev, zato sem pomagal prijatelju pri ustvarjanju prispevkov za njegov medij s pozitivnimi novicami. Poleg tega pa sem v tistem času imel tudi sam spletno stran, ki je bila namenjena samo slepim in slabovidnim, na njej sem objavljajal novice ter koristne informacije. Po dokončani srednji šoli sem spletno stran zaprl, obdržal pa sem Facebook skupino z imenom »Slepi in slabovidni – skupina za pomoč«, ki je še danes aktivna, število članov pa narašča iz dneva v dan. Namen skupine je sicer povezovanje slepih in slabovidnih z vsemi ostalimi, ki jih zanima področje slepote in slabovidnosti.

Morda lahko dodam še nekaj besed glede samega šolanja – predvsem v srednji šoli. Večjih težav nisem imel, saj sem se z ostalimi sošolci kot tudi profesorji zelo dobro razumel. Name kot slepega niso gledali, kot da sem kaj drugačen, sprejeli so me povsem normalno, kot vsakega. Edina težava, ki smo jo skupaj nekako uspešno premagovali, pa je bila dostop do gradiv. Marsikaterega učnega materiala ni bilo možno pridobiti v ustrezni obliki, predvsem snovi iz učbenikov.

Pripomočki, ki jih uporabljam v vsakdanjem življenju so bela palica, računalnik in brajeva vrstica. Seveda pa ne smem pozabiti na psa vodiča Danteja. To so stvari, ki mi pomagajo čisto vsak dan, tako v primeru službe kot tudi pri ostalih dejavnostih.

V prostem času se rad družim s prijatelji, rad grem tudi na kakšen sprehod, se zabavam in še marsikaj. Skratka, če vse skupaj skrajšam, dolgčas mi ni.

Kakšni so moji cilji za naprej – po pravici povedano, si nič ne upam napovedati. Grem naprej in bom videl, kam me bo pot pripeljala.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: **Mislim, da je življenje kot vzpon na strmo goro**

Avtor: *Damijan Vizjak*

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

Tokratni Popotniški utrinki so obarvani planinsko. Damijan Vizjak nas v prispevku popelje v utrip planinskega tabora v Robanovem kotu. Spoznavamo doživljanje narave osebe z okvaro vida, način hoje, številne druge aktivnosti na taboru, njegova razmišljanja, želje ter ponos nad prvič osvojenem dvatisočakom. V prispevku pa ne manjka niti zapis o simpatični potegavščini.

Letos poleti sem obiskal planinski tabor, ki ga je organiziralo Planinsko društvo Janez Trdina Mengeš. Tabor je potekal v Robanovem kotu in sem se ga udeležil prvič, na pobudo strica, ki je član društva in planinski vodnik. Že sam po sebi rad hodim v hribe, ker se mi zdi zelo velik izziv, da prideš na nek vrh. Prepričan sem, da slepi lahko hribe zares doživimo šele, ko se na njih povzpemo, saj jih sami ne moremo videti.

Vsi na taboru, razen mene, so bili videči. Vsak dan smo imeli na voljo tri ture: lahko, srednje in težko. Predstavili so nam jih večer prej, ko smo se zbrali ob tabornem ognju. Vsakdo se je lahko sam odločil, katero težavnostno pot si bo izbral, pri čemer so mu svetovali vodniki. Sam sem se večinoma udeležil srednje zahtevnih tur. Največkrat sta me spremljala mami ali stric, sploh kadar so bili deli poti zame nevarnejši. Za varnost so skrbeli tudi vodniki, na vsaki turi sta bila vsaj dva. Eden je turo vodil, drugi pa je hodil na začelju. Pomagal sem si tudi s pohodno palico. Pri hoji v hrib nisem imel večjih težav, pri spustu pa sem moral biti bolj previden, da mi ne bi spodrsnilo, zato je bila moja hoja počasnejša. A so se mi vsi v skupini prilagodili, če je bilo potrebno, za kar sem jim bil zelo hvaležen. Med hojo smo si krajšali čas s pogovori in šalami. Naravo okoli sebe sem si predstavljal tako, da sem potipal ali povohal različne rastline. Najbolj zanimiva se mi je zdela murka, ki je bila prijetna na otip, pa tudi čudovito je dišala. Med potjo smo si občasno privoščili gozdne jagode. Mene osebno v hribih prevzame prav poseben vonj in gorski zrak, kar je tudi eden od razlogov, zakaj imam rad hribe. Presenečen sem bil, da so me nekateri občudovali, kako sem kljub popolni slepoti hodil brez večjih težav; predvsem so se čudili moji potrpežljivosti, ko sem zadeval s stopalom ob kamenje in korenine, stopal v prazno, pa sem kljub temu vztrajal in se nisem pritoževal.

Ko smo zaključili turo, smo se vrnili v tabor in si privoščili kosilo, za katerega so poskrbele kuharice. Popoldan smo bili prosti in smo imeli čas za počitek, igre in druge dejavnosti. Dan pa smo vedno zaključili ob tabornem ognju in s pesmijo. Razdeljeni smo bili v skupine, ki so imele vsak dan določeno zadolžitev, od čiščenja stranišč, pomivanja posode, nabiranja suhih vej za ogenj, do pobiranja smeti po taboru. V prihodnje bi si želel, da bi bolj dejavno sodeloval pri vseh zadolžitvah. Največkrat sem bil pri pomivanju posode, kar mi gre kar dobro od rok.

Letošnji tabor je bil zaradi terena manj primeren za moje prosto gibanje brez pomoči, saj so bili šotori razporejeni precej daleč drug od drugega, vmes pa so bili tudi balvani, manjši hribčki ipd. Verjamem, da bi tabor lažje obvladal, če bi bili tam še kakšen dan več, tako pa so mi na pomoč priskočili poleg mami tudi bratranci ali drugi

udeleženci tabora. S pomočjo drugih nisem imel nobenih težav, ali sem jih prosil sam, ali pa so mi drugi ponudili pomoč. Na ta način sem se lažje vključil v skupino, saj je bilo veliko otrok, poleg tega pa sem spoznal veliko novih ljudi, tako starejših kot mlajših, saj so se tabora udeležile tudi cele družine.

Zelo veliko mi je pomenilo, da sem se lahko kopal v reki Savinji. Odkrili smo manjši tolmun, ki je bil primeren tudi zame, saj reka ni bila deroča in sem se lahko kopal sam, brez pomoči. Na kopanje smo lahko odšli, ko smo opravili vse zadolžitve. Poleg kopanja smo se veliko kartali ali pa se igrali z žogo, saj sem s seboj prinesel zvenečo žogo. Druge otroke je zanimalo, kako sem oslepel in kako se najdem, tako da smo se pogosto zapletli v prijetne pogovore. Na ta način sem dobil priložnost, da sem jim približal svet slepih.

V sredo smo imeli prost dan. V dopoldanskem času so potekale različne delavnice. Sam sem se udeležil delavnice, v kateri je vodnik predstavil samovarovalni komplet, si sem ga potipal, si ga nadel ter poizkusil, kako se pravilno uporablja. Veliko mi je pomenilo, da sem izvedel vse, kar me je zanimalo glede uporabe plezalnega pasu.

Predzadnji večer tabora, ko so vodniki predstavili ture in nas spraševali, kdo bo šel na katero turo, so vsi dvignili roko za lahko turo, razen mene. Sam sem dvignil roko za težko turo. Težke ture so rezervirane za izkušenejše pohodnike in so res zahtevne, saj si moraš pogosto pomagati s samovarovalnim kompletom. Naslednji dan je težko turo vodil vodnik, ki ga prej ni bilo na taboru. Ko je slišal, da se je javila le ena oseba, v tem ni videl nobene težave, saj ni vedel, da sem slep. Vsi smo se trudili, da se ne bi smejali in se s tem izdali. Na koncu, ko smo pojasnili, da sem slep in da se bom težko udeležil najtežje ture, smo se iz srca nasmejali.

Vse ture in izleti so bili zame nekaj posebnega. Še posebej sem ponosen, da sem prvič osvojil dvatisočaka. Vzpon na Raduho, ki ga je vodil moj stric, je bil predvsem pri spustu zahteven, saj je rahlo rosilo in so bile skale zelo spolzke. Vrh mi bo ostal v spominu, ker je zelo pihalo, da smo komaj naredili skupinsko fotografijo. Nekaj posebnega je bila tudi kislá voda, ki smo si jo privoščili ob solčavski panoramski poti, pa tudi vzpon do jame Potočka zijalka, kjer smo zaradi nevihte morali vedriti in sem si jamo lahko »ogledal« tako, da sem jo prehodil od vhoda do najožjega dela. Tudi ta pohod je bil zanimiv, saj je bilo po tleh blato, tako da mi je zelo drselo. Na lastni koži sem lahko občutil, kako se je počutil prazgodovinski človek, ko se je zatekel v to jamo.

Zdi se mi nujno, da se udeležujem taborov, ki niso namenjeni le slepim, da znam živeti in se družiti z videčimi. Na konkretnem taboru nisem imel posebnih težav, ker so me vsi zelo lepo sprejeli. Vesel sem bil že dejstva, da sem se tabora sploh lahko udeležil, čeprav nisem poznal skoraj nikogar razen stričeve družine ter nekaj otrok, s katerimi sem se že dvakrat udeležil zimovanja, ki ga vsako leto prav tako organizira Planinsko društvo Janez Trdina Mengeš. Hvaležen sem stricu, ki me je spodbudil, da sem se tabora udeležil, voditelju tabora in vsem vodnikom, da so verjeli vame, da bom uspel prehoditi srednje ture, ter vsem, ki so mi kakor koli pomagali.

Mislím, da je življenje kot vzpon na strmo goro, ki ti na vrhu poplača tvoj trud, enako kot si na vrhu hriba ali gore privoščimo okrepcilo in počitek, preden se spustimo v dolino.

Na vrh

INTEGRACIJA: Pogum in jeklena volja sta slepe planince vodila na najvišje vrhove

Pogovor s Korlom Ulago, edinim še živečim udeležencem prvega organiziranega vzpona slepih planincev na Triglav

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Naslednje leto bo minilo 60 let, odkar se je prva organizirana skupina slepih planincev povzpela na Triglav. V počastitev tega jubileja je v okviru Planinske zveze Slovenije že v lanskem letu stekla akcija Slepí in slabovidni planinci po Slovenski planinski poti (SSP po SPP). V nadaljevanju prispevka si preberite pogovor z edinim še živečim članom odprave slepih planincev iz davnega leta 1962, Karolom (Korlom) Ulago.

Zaradi zdravstvenih razmer sva pogovor opravila kar na daljavo in tehnologija je, kot se dogaja v zadnjem času, tudi tokrat priskočila na pomoč. Seveda pa sva morala s sogovornikom najprej razčistiti, kakšno je sploh njegovo pravo ime. Nekateri ga kličejo Korel, drugi Korl. Kot sam pravi, je uradno Karol, a zaradi večje domačnosti in prepoznavnosti bo v prispevku uporabljena pogovorna oblika imena.

Oris življenjske poti

Korl Ulaga se je rodil 18. septembra leta 1932 v Celju. Družina je živela v Laškem, kjer je obiskoval osnovno šolo. Leta 1946 se je štirinajstletnemu fantu življenje čez noč postavilo na glavo. Zaradi eksplozije nemške bombe je namreč prišlo do poškodbe oči in izgube vida. Ulaga: »Ker družina ni imela nobene informacije o možnosti šolanja za slepe mladostnike, sem dve leti ostal doma. Nato pa sem leta 1948 odšel v Ljubljano, v Zavod za slepo mladino, kjer sem obiskoval obrtno pletarsko šolo.«

Njegova prva zaposlitev je bila v pletarski delavnici, ki jo je na Mestnem trgu ustanovilo takratno Društvo slepih. Po dveh letih v Ljubljani so delavnico preselili v Kamnik, kjer je moj sogovornik delal kot pletar do oktobra 1955. Ni pa bilo rokodelstvo Korlova vseživljenjska zaposlitev. V Zavodu za slepo mladino je po vrnitvi iz Kamnika opravil tečaj za telefoniste ter se zaposlil na Inštitutu za elektrozveze na Linhartovi cesti v Ljubljani.

Veliko prelomnico v Korlovem življenju je pomenilo leto 1962. Zaznamovala sta ga dva dogodka: skok v zakonski jarem in vzpon na Triglav. Ulaga: »Aprila sem se poročil, avgusta pa smo šli na Triglav.« Toda o tem nekoliko kasneje. Pred tem spoznajmo okoliščine, ki so ustvarile pogoje za nadaljnje, bolj drzne podvige slepih oseb tistega časa.

Šport in kultura združujeta slepe in slabovidne v povojnem obdobju

Slepi so se večinoma spoznali že v Zavodu in so kljub različnim življenjskim usodam ostali povezani tudi po odhodu iz njega. Ulaga: »Zbirali smo se na ljubljanskem društvu slepih, ki je bil takrat kot Okrajni odbor slepih za Slovenijo v sestavu Združenja slepih Jugoslavije. Leta 1957 pa smo ustanovili Kulturno-prosvetno in športno rekreativno društvo slepih in slabovidnih Karel Jeraj (KPŠRD) ter s tem ločili športne in kulturne aktivnosti od društvenega delovanja. Sam sem bil tudi ustanovni član KPŠRD-ja. Poleg mene je danes od ustanoviteljev živ še Dušan Porenta.«

Društvo KPŠRD Karel Jeraj je že od vsega začetka delovalo s polno paro. Med aktivnostmi so prednjačile: pevski zbor, šah, smučanje in planinarjenje. In prav pri vseh teh disciplinah je bil moj sogovornik zraven. Ne pozabi tudi poudariti, da so bili zelo vesela družčina, celo plesnih korakov so se naučili pri prof. Jenku.

Zasluge, da so se fantje odlepili od ravnih površin ter začeli spoznavati hriboviti svet, ima nedvomno učitelj Tine Košir. Ta pa jih na smučarskih tečajih ni naučil le veščin alpskega smučanja in smučarskega teka. V njih je zdramil tudi željo po osvajanju alpskih vrhov.

Iz službe na Triglav

Po besedah Korla Ulage je ideja za Triglav vzniknila kar med smučarjijo. O kondiciji in drugem planinskem znanju pa pravi: »Kondicijo smo si nabirali na vrhovih okoli Ljubljane: Šmarna gora, Katarina, tako da čisto brez nje nismo bili. Kot planinci smo sicer bili včlanjeni v Planinsko društvo Ljubljana-Matica, nismo pa rabili njihovih spremljevalcev ali kakšne druge pomoči. Nad celotno odpravo je bedel Ivan Bizant, takratni sekretar Republiškega odbora Zveze slepih.«

Poglejmo si zdaj поблиže, kdo so bili člani te junaške odprave; četverica slepih planincev: Korl Ulaga, Dominik Strašek, Anton Tomc in Pavle Janežič ter spremljevalci: Ivan Bizant, Janez Košenina ter brata Hinko in Slavko Zihlerl. Slednja dva sta bila takrat še študent in dijak in sta bila prvič v stiku s slepimi. Pripeljal pa ju je Košenina iz Železničarskega smučarskega kluba. Od celotne odprave je moj sogovornik danes še edina živa priča tega enkratnega uspeha.

Na moje vprašanje, koliko časa je bilo potrebnega, da so prišli nazaj v dolino, Ulaga odgovarja: »Ja, kar 3-krat smo morali prespati,« ter mi po skoraj 60-ih letih do podrobnosti opiše pot: »Šli smo kar po službi. Opremljeni smo bili že z nahrbtniki in obuti smo bili v čevlje, kakršne je pač kdo imel. Večinoma so to bili visoki čevlji ali nekakšni visoki copati. Ostale dodatne opreme tako ni bilo nobene. Proti večeru smo prispeli na Uskovnico, kjer smo hoteli prespati, pa ni bilo prostora. Tako smo se morali že v temi prebijati do Vodnikove kočje, kjer prav tako ni bilo prostih ležišč. Zato smo ostanek noči prebili na klopeh. Naslednji dan smo nadaljevali pot čez Planiko na vrh Triglava ter se popoldne vrnili v Dom Planika, kjer smo prespali. Tretja nočitev je bila na Sedmerih jezerih, od tam pa preko Komne v dolino v Savico na avtobus.« Nujno je ob tem dodati, da je čisto vsa logistika potekala z javnim prevozom.

Moj sogovornik se še dobro spominja občutka zadovoljstva, ki je tistega davnega, 12. avgusta 1962 prežemala skupino slepih planincev in njihovih spremljevalcev na vrhu Triglava. Spomin na otip stolpa in na razgled, kot so jim ga opisali spremljevalci, pač ne zbledita kar tako!

Slovenska planinska transverzala 1965 - 1973

Po Triglavu so se fantje večkrat pogovarjali, da bi šli še na kak drug višji hrib in tako so se leta 1964 povzpeli na Grintovec. Tam pa je padla odločitev, da bi delali Slovensko planinsko transverzalo. Ulaga: »Začeli smo jo leta 1965 na Pohorju ter končali leta 1973 v Ankaranu. Vsako leto smo naredili nekaj 3-4 dnevnih tur. Zmeraj smo hodili med tednom in se tako izognili gneči ob vikendih. Knjižico s stampilkami še vedno hranim, obžalujem pa, da nismo pisali planinskega dnevnika. Saj smo imeli ljudi, ki so videli, pa ne vem, zakaj jih nismo.«

Kot na Triglavu tudi tukaj fantje niso imeli nobene posebne opreme. Spremljevalec je, po besedah sogovornika, imel eno pohodno palico, ki pa je ob zoženih prehodih, ko so morali hoditi eden za drugim, služila kot povezava med njim in slepim planincem. Ob večjih nevarnostih pa se je slepi planinec oprijel nahrbtnika spremljevalca pred seboj. Bo kar verjeti, da se je po tako skoncentrirani celodnevni hoji večer v planinski koči zares prilegel. Ulaga pripoveduje, da so si večere krajšali s petjem in pogovori. Poželi pa so tudi veliko občudovanja in radovednosti ostale planinske družine.

Planinsko transverzalo je zaključilo sedem slepih planincev: Stane Pirc, Mirko Kumer, Ivan Komovec, Dominik Strašek, Franc Mohorič, Ljubo Krajnc in Korl Ulaga. Kot se spominja slednji, so jih po zaključku povabili na Planinsko zvezo Slovenije in jim kot priznanje za opravljeno transverzalo podelili značko. Tako slepi planinci kot spremljevalci bi morali nedvomno zraven dobiti še medaljo za srčnost, sploh slednji. Te je sicer poplačalo društvo KPŠRD Karel Jeraj, a nobeno plačilo v tem primeru ne odtehta vloge, ki so jo ti opravili.

Zraven transverzale so fantje naredili še veliko drugih tur. Za mojega sogovornika je bila najtežja tura iz Vršiča na Jalovec in nazaj, ki je trajala celih 12 ur, zadnje pol ure pa jih je še pošteno namočilo. Od dogodkov, ki so se jim zgodili, pa se zelo dobro spomni, kako so pri spustu s Češke kočice doživeli invazijo sršenov, ki so jih dodobra opikali. Sicer pa jim je bila na planinskih poteh sreča kar zvesta spremljevalka.

V hribih sta potrebni kondicija in vztrajnost

Tako planinarjenje kot merjenje moči na šahovnici sta očitno prispevala k sogovornikovim častitljivim letom. Sam pravi, da je vse do letošnje pomladi enkrat ali dvakrat tedensko še hodil na Rožnik ali Katarino. Trenutno tega ne zmore zaradi zdravstvenih težav. Nasprotno pa veliko časa porabi za šahiranje po telefonu, kar nedvomno prispeva k bistrosti njegovega uma.

Zelo skrbno tudi sledi slepim in slabovidnim planincem v akciji SSP po SPP. Ulaga: »Gregor Čižman mi vse pove, kje so hodili, potem pa se jaz spomnim za nazaj. Vsem tem planincem želim predvsem veliko vztrajnosti in dovolj fizične kondicije.«

Dodajmo še, da je moj sogovornik zelo počaščen, da je akcija SSP po SPP med drugim namenjena tudi obeleženju bližajoče se 60-letnice prvega organiziranega vzpona slepih planincev na Triglav.

Ob koncu tega izčrpnega pogovora se spoštovanemu sogovorniku Korlu Ulagi iskreno zahvaljujem za neprecenljiv zalogaj informacij in mu želim še mnogo varnih korakov.

[Na vrh](#)

INVALIDSKO VARSTVO: **Novela Zakona o osebni asistenci**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Državni zbor RS je dne 20. 10. 2021 soglasno sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osebni asistenci (ZOA-B), objavljen je v Uradnem listu RS št. 172/21 z dne 29. 10. 2021. Zakon začne veljati 13. 11. 2021. Novela zakona hkrati izboljšuje in odpravlja anomalije dosedanjega izvajanja osebne asistencije. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je s sprejeto novelo zakona želelo dosegati čim boljše izvajanje osebne asistencije v korist uporabnikov.

Na ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti se zavedajo, da je Zakon o osebni asistenci življenjskega pomena za zagotavljanje neodvisnega življenja invalidov in njihovega vključevanja v družbo. Pri izvajanju zakona v praksi se pa je pokazalo, da so v zakonu preveč splošno in nedosledno opredeljene posamezne rešitve in zato je prihajalo do nejasnosti in nepravilnosti pri izvajanju zakona.

Sprejeta novela zakona izvajanje osebne asistencije omejuje le na humanitarne organizacije in invalidske organizacije ter zavode in društva, ki delujejo v javnem interesu na področju invalidskega ali socialnega varstva. Status izvajalca osebne asistencije ne bodo mogli več pridobiti samostojni podjetniki posamezniki. Osebno asistenco bosta lahko izvajala največ dva družinska člana uporabnika osebne asistencije.

Z novelo zakona se ureja tudi nadomeščanje zaposlenih osebnih asistentov, uvaja se profesionalizacija strokovne komisije za oceno upravičenosti do osebne asistencije v okviru Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo ter ureja usposabljanje osebnih asistentov, strokovnih vodij in usklajevalcev osebne asistencije. Ne nazadnje, se natančneje opredeljuje tudi razmerje med storitvami osebne asistencije in drugimi storitvami.

Vstopni prag za koriščenje osebne asistencije je ostal nespremenjen in sicer najmanj 30 ur tedensko. Določilo, ki govori o komunikacijskem dodatku, je ostalo nespremenjeno, ta člen sploh ni bil odprt in ni bila predvidena nobena morebitna sprememba ali dopolnitev.

Viri:

- www.mddsz.gov.si
- <https://www.uradni-list.si/>

Na vrh

DOBRO JE VEDETI: Deklaracija slepih in slabovidnih na vseslovenskem srečanju slepih in slabovidnih ob 100-letnici organiziranega delovanja na slovenskem

Okroglo, 16. septembra 2021

Pričujoči prispevek seznanja bralce z deklaracijo slepih in slabovidnih, ki je bila sprejeta letošnjega septembra na Okroglem ob 100-letnici organizirane skrbi za slepe na Slovenskem. V prvem delu deklaracije so predstavljena najbolj pereča področja: zakonodajno, področje dostopnosti do informacij in okolja ter področje rehabilitacije. V drugem delu pa so podane konkretne zahteve za reševanje omenjenih težav.

Danes zbrani slepi in slabovidni, njihovi podporniki, prijatelji, spremljevalci, osebni asistenti in zaposleni strokovni delavci, ki delujejo v njihovo dobro in podporo, ob častitljivem jubileju 100 let organiziranega delovanja slepih in slabovidnih ugotavljamo, da kljub temu časovnemu mejniku, družbenim spremembam, različnim sistemom, ki so bili bolj ali manj naklonjeni slepim in slabovidnim, neštetim prostovoljskim uram naših predhodnikov, kljub prejetim priznanjem, statusom in drugim oblikam priznanja našega dela, ne moremo biti zadovoljni s položajem slepih in slabovidnih. Več kot 100-letni razvoj ni prinesel takšnih in tistih rešitev za življenje in delo slepih in slabovidnih, da bi lahko z zadovoljstvom analizirali pretekle čase ter sanjali smeje sanje o prihodnosti.

Odrpta je vrsta vsebin, zakonov in izzivov, ki nas navdajajo z občutkom negotovosti, celo strahu, kaj bo prinesla bližnja prihodnost, da ne govorimo o daljši časovni perspektivi, ki ne ponuja tistega upanja, ki ga slepi in slabovidni še toliko bolj potrebujemo za približek enakopravnejšemu načinu življenja. Kajti izguba vida je ena od hujših oblik invalidnosti – ne smemo pozabiti, da slepi in slabovidni potrebujemo podporo, ukrepe in pomoč, tako na področju dostopa do informacij kot tudi dostopnosti okolja.

Tako ob tej priložnosti opozarjamo na nekaj najbolj aktualnih in perečih vsebin:

1. Na zakonodajnem področju sta v pripravi 2 zakona, ki sta v postopku sprejemanja v Državnem zboru RS in ki bosta bistveno vplivala na življenje in delo slepih in slabovidnih. Predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi predvideva ukinitev dodatka za pomoč in postrežbo po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju za vse prejemnike, razen za vojne invalide, ki bodo lahko to pravico še naprej koristili, če se bodo zanjo odločili. Predlagatelj ni niti pomislil na dejstvo, da povzroča slepota tolikšen primanjkljaj, da slepo ali slabovidno osebo postavlja v bistveno slabši položaj od ostalih skupin invalidov.

Predlog sprememb Zakona o osebni asistenci ne odpravlja krivičnega obračuna prispevka uporabnika te storitve, saj slepa oseba za uro osebne asistencije v okviru okrnjene storitve komunikacijskega dodatka prispeva 5 EUR, drugače invalidna oseba, ki ima zagotovljeno 24 urno osebno asistenco, pa 21 centov!

Na drugi strani sprejeta Zakon o dostopnosti blaga in storitev (<< ne obstaja, gre za Člen v *Zakonu* o izenačevanju možnosti invalidov) ter Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij skoraj zagotovo čaka enaka usoda, kot druge specializirane predpise – usoda mrtve črke na papirju. V to kategorijo delno uvrščamo tudi Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, ki zagotavlja slepim in slabovidnim otrokom odločbe o posebnem statusu ter potrebni pomoči, kamor pa niso uvrščeni prilagojeni učbeniki v zvoku ali brajici. Zakaj ne, sprašujemo pristojne! Ali ni leto 2021 že končno čas, da se to odprto vprašanje nagovori sistemsko?

2. Dostop do informacij je ključni izziv za slepe in slabovidne. V okviru Knjižnice slepih in slabovidnih Minke Skaberne Zveza na letni ravni pretvori okoli 250 naslovov, kar predstavlja približno 3 % slovenske knjižne produkcije. Slepim in slabovidnim so tako katastrofalno prikrajšani pri dostopanju do informacij, strokovne ali poljudne literature ter leposlovja. Skoraj 70 % proračunskih sredstev se na primer upravičeno uporablja za najemnine prostorov, ne sme pa se jih uporabiti za trajnejšo prostorsko rešitev v obliki kritja stroškov anuitete kredita ali povečan obseg pretvarjanja knjig v zvok, brajico ali dostopno digitalno obliko.

Odprto je tudi vprašanje dostopnosti TV programov nacionalne RTV hiše. Znotraj informativnega programa se za slepe in slabovidne pretvarjajo le posamezni drobci, o kulturno-umetniških programih sploh ni vredno izgubljati besed. Kje so potem šele druga uredništva s svojimi oddajami in programi. Nekateri odgovorni grede tako daleč, da slepe in slabovidne, neokusno za leto 2021 ob 100-letnici organiziranega delovanja slepih in slabovidnih, le-te napotujejo na poslušanje radijskega programa.

Celoten svet in s tem tudi slovenska informativna krajina postaja vedno bolj okulocentristična, kar predstavlja za slepe in slabovidne dodatne izzive in težave. Le-te je, ob ustreznih družbenih podporah, mogoče omiliti in jih celo odpraviti. Rešitve že obstajajo.

3. Leta 2008 je med pravice zdravstvenega zavarovanja uvrščena celovita rehabilitacija slepih in slabovidnih, ki se odvija prepočasi, v preozkih medicinskih krogih, brez podajanja znanja in veščin za življenje in delo slepih in slabovidnih v domačem okolju. Prav tako še ni vzpostavljen register slepih in slabovidnih po kriterijih razširjenega kolegija oftamoloških strok.

4. Dostopnost do blaga in storitev je za slepe in slabovidne utopija. Navodila za uporabo, označevanje embalaže, ustrezne informacije v oblikah za slepe in slabovidne so potrebe, ki niso vezane samo na kategorizirane osebe s slepoto. Takšne prilagoditve bi naredile celotno družbo prijaznejšo in bolj odprto, tudi za starejše in osebe z nižjimi funkcionalnimi znanji.

5. Dostopnost do okolja vključuje ne le odpravo arhitektonskih ovir za gibalno ovirane, temveč ustrezne prilagoditve za orientacijo slepih in slabovidnih tako v zunanem kot v notranjem prostoru. Opozarjamo na premalo zvočnih signalov, talnih taktilnih oznak, reliefne informacije za tipno zaznavo, avdio-deskripcijo poti, orientacijskih točk ter druge rešitve.

6. Slepí in slabovidni smo bili vedno deležni različnih oblik pomoči s strani razumevajočih posameznikov ali institucij, za kar se jim iskreno zahvaljujemo. Zato nas toliko bolj čudi, da država, pod krinko družbene lastnine iz polpretekle zgodovine, izvede prisvojitve podarjenih zemljišč s strani msgr. (ali mgr.) Toma Zupana, ki je v svoji oporoki jasno zapisal, da naj njegovo posestvo služi pomoči slepi in slabovidni mladini, da bo lahko samostojno nadaljevala človeka dostojno življenje.

Slepí in slabovidni ne moremo pristati na zanikanje oziroma krnitev naše pravice do polne informiranosti in dostopnosti. Smo odločni, da je potrebno narediti smelejše in odločnejše korake v bodočih letih. Pot, ki smo jo prehodili v preteklih 100 letih predstavlja preveliko zavezo, da bi še naprej stopicljali na mestu in delali majhne korake v različne smeri. Naša pot mora biti premočrtna, odločnejša, hitrejša, kjer je le mogoče, takojšnja.

Zato na odločevalce naslavljamó sledeče zahteve:

- A) Podpiramo sprejetje systemske rešitve dolgotrajne oskrbe, vendar odločno nasprotujemo odpravi dodatka za pomoč in postrežbo iz zakonodaje, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.
- B) Zahtevamo rešitev za pravičnejšo ureditev višine prispevka uporabnika v ustreznem sorazmernem deležu glede na obseg koriščenja storitev osebne asistencé v Zakonu o osebni asistenci.
- C) Zahtevamo takojšnji popolni dostop do programov javne TV v okviru RTV SLO, pri čemer sklicevanje na avtorske in sorodne pravice ne morejo predstavljati pravnih ali tehničnih ovir.
- D) Zahtevamo takojšnje uresničevanje systemskih rešitev za povečanje števila prilagojenih knjižnih izdaj v Sloveniji na podlagi obveznih izvodov v digitalni obliki za potrebe Knjižnice slepih in slabovidnih Minke Skaberne ter višja systemsko zagotovljena sredstva za pretvarjanje knjižnih, strokovnih in drugih del.
- E) Zahtevamo systemsko ureditev financiranja prilagajanja knjig učbenikov na področju osnovnega šolanja slepih in slabovidnih otrok na podlagi izdanih odločb o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami.
- F) Zahtevamo takojšnje in hitrejše uresničevanje celovite rehabilitacije slepih in slabovidnih na podlagi vzpostavljenega registra slepih in slabovidnih.
- G) Zahtevamo in pričakujemo dosledno izpolnjevanje zavez iz podpisanih mednarodnih pogodb, ki jim sledi domača zakonodaja v smislu dostopnosti blaga in storitev, preprečevanja neenakosti pred zakonom ter dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij.

H) Zahtevamo in pričakujemo rešitev za vrnitev posestva msgr. (ali mgr.) Toma Zupana slepim in slabovidnim v okviru Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije v skladu z njegovo zapuščinsko voljo.

Naše zahteve podpirajo številni slepi in slabovidni, kar je bilo izraženo ob različnih priložnostih znotraj delovanja Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije; nenazadnje del naših zahtev podpira tudi več kot 8.000 podpisnikov peticije, izpeljane v zadnjih 14 dneh.

Z našimi zahtevami, podkrepljenimi s podpisi podpore peticiji, bomo v okviru konkretnih postopkih in pogovorih soočili ustrezne sogovornike na odločevalskih pozicijah ter od njih terjali odgovore.

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: **Novosti o dostopnosti v IOS 15 in predstavitev večfunkcijske aplikacije Supersense**

Avtor in sodelavec: *Safet Baltič*

V članku najprej opisujem dodatne možnosti dostopa slepih in slabovidnih pri delu z bralnikom zaslona VoiceOver v telefonu iPhone, ki so bile letos septembra dodane v nadgradnji sistema IOS 15. Za tem pa se bom osredotočil na najnovejšo aplikacijo iz vrst umetne inteligence, ki je namenjena slepim in slabovidnim. Z njo si lahko s pomočjo več funkcij pomagamo pri vsakodnevnih opravilih.

Nadgradnja bralnika zaslona VoiceOver

V najnovejši nadgradnji sistema IOS 15 je Apple poskrbel za dodatne izboljšave v bralniku zaslona VoiceOver, s katerimi si lahko pomagamo pri vsakodnevnih opravilih.

- Prva nova možnost je prepoznavna teksta v aplikaciji Camera (kamera), ki deluje na podoben način kot short text (kratki tekst) v aplikaciji Seeing AI. Ko odprete aplikacijo Camera in postavite pod objektiv kamere dokument, vam VoiceOver po zaznavi teksta pove Detected text. Zatem pa imate možnost ali zajeti sliko in prebrati tekst kasneje v aplikaciji Photos (slike), če pa želite prebrati tekst kar v aplikaciji Camera, tapnete gumb Detect text, s čimer se vam ponudijo možnosti kot je branje teksta, njegovo kopiranje, ali pa gumb Show more items (prikaži več predmetov). Če tapnete to možnost, vam ponudi Share (deli), kjer lahko prenesete tekst v aplikacije na vaši napravi, ali Translate (prevedi), kjer s pomočjo Applovega prevajalnika tekst prevedete. Ob tem je potrebno opozoriti, da tako zaznava teksta kot prevajanje delujeta zgolj, če nimate naprave nastavljene na hrvaški jezik. Poleg tega pa zaznava teksta ne zaznava šumnikov, kar je pomanjkljivost.
- Druga izboljšava bralnika zaslona VoiceOver pa vam ponuja podroben opis slik, ne glede na to ali je slika v vašem albumu na telefonu, na spletu, ali v ostalih aplikacijah. Če želite priti do podrobnega opisa slik, se z VoiceOver-jem postavite na sliko in fliknete s prstom od gor proti dol in ko bralnik zaslona pove Explore image features (razišči možnosti slike), le-to dvokliknete. Tako lahko sami s pomočjo bralnika zaslona ugotovite, kje na sliki je kakšen predmet ali oseba. To pa lahko preverjate tako, da drsite s prstom po zaslonu, ali pa flikate iz leve proti desni in vam v obeh primerih VoiceOver ponuja govorni opis slik.
- Tretjo izboljšavo lahko poimenujemo VoiceOver obvestila. Ta možnost pride prav, če želimo, da nas VoiceOver obvešča o dogajanju na naši napravi, ko je le-ta zaklenjena. Za vklop te možnosti pojdimo v Settings (nastavitve), Accessibility (dostopnost), VoiceOver, Verbosity (besednost). Zatem vključimo dve opciji in sicer najprej Always speak notifications (vedno govori obvestila), ter Torch notifications (obvestila bliskavice). Pri prvi nam bo bralnik zaslona ob zaklenjenem zaslonu

govorno oznanjal, kadar se nam aktivirajo določene storitve na telefonu npr. ne moti in podobno. Druga opcija pa nas opozori, če smo pozabili izklopiti bliskavico na našem telefonu.

- Četrta opcija so hitre nastavitve bralnika zaslona, ki bodo prišle zelo prav vsem, ki imate težave z upravljanjem s tako imenovanim rotorjem v VoiceOver-ju. Najprej pa je potrebno opcijo Quick settings (hitre nastavitve) bralnika zaslona ponastaviti; to storimo tako, da odpremo Settings (nastavitve), Accessibility (dostopnost), VoiceOver, Quick settings (hitre nastavitve) – tukaj označite vse nastavitve, ki jih želite imeti na enem mestu, z namenom hitrega in lažjega upravljanja z bralnikom zaslona. Ko ste nastavili željene storitve, lahko zaženete Quick settings (hitre nastavitve) ne glede na to, kje se nahajate, ali na osnovnem zaslonu, ali pa v odprti aplikaciji in podobno, tako da z dvema prstoma 4-krat hitro tapnete po zaslonu. Zatam se prikažejo hitre nastavitve bralnika zaslona, na način kot ste si ga ponastavili in kjer lahko na hiter način upravljate z VoiceOver-jem.

Pri vsem zgoraj naštetem veseli dejstvo, da Apple dela velike korake v smeri čim večje ne le dostopnosti svojih naprav, temveč in predvsem stremi k čim boljši izkušnji pri uporabi njihovih naprav tudi iz vidika slepih in slabovidnih.

Supersense

Supersense je več funkcijska aplikacija iz tako imenovane vrste umetne inteligence, namenjena slepim in slabovidnim. Ko namestite aplikacijo iz App Store, jo lahko v brezplačni verziji uporabljate v okrnjeni obliki, to pomeni zgolj možnosti Quick read (hitro branje) in Magnifier (povečava). Plačljiva verzija pa omogoča več različnih funkcij, ki jih bom opisal v spodnjih vrsticah. Cene aplikacije pa so naslednje: mesečna naročnina 4.49 €, letna naročnina 43.99 € in doživljenska licenca 99.99 €. Aplikacija je zelo preprosta za uporabo; ko jo odpremo, se na zaslonu prikažejo 4 gumbi:

1. Menu (meni); ko tapnemo to možnost, aplikacija ponudi naslednje storitve:

- * Settings (nastavitve); če tapnemo to možnos, nam ponudi po vrsti Barcode labels (shranjene črtne kode), Change flash mode (spremeni delovanje bliskavice), Change currency (spremeni valuto), Supersense speech rate (spremeni hitrost branja), Speech engine (spremeni sintezo) in About (o aplikaciji).
- * Tutorial (navodila); tukaj so navodila za uporabo aplikacije,
- * Subscriptions (naročnina); tu lahko izbirate med mesečno, letno ali pa doživljenjsko licenco za uporabo aplikacije,
- * Feedback (povratna informacija); tukaj lahko izdelovalcu aplikacije sporočite vaš pogled na aplikacijo in predlagate izboljšave,
- * Invite friends (povabite prijatelje); pod to možnostjo lahko pošljete prijateljem kratko sporočilo za uporabo aplikacije,
- * Rate supersense (oceni); tukaj lahko date vašo oceno aplikaciji,
- * Request a call (zahtevaj klic); pod to možnostjo pošljete izdelovalcu sporočilo z zahtevo, da vas pokliče,

2. Explore ali pa Read (razišči ali beri); ko nastavite enega izmed načinov, vam aplikacija pod 4. gumbom ponudi vrsto možnosti,

3. Start Stop (prični ali pa ustavi delovanje),

4. Ta gumb pa ponudi, odvisno kateri način ste izbrali pod gumbom 3, v Explore načinu naslednje možnosti:

- * Object explorer (raziskovalec predmetov), kjer bo aplikacija v realnem času zaznavala predmete in bo posredovala informacije z govorom,
- * Find (najdi); s to možnostjo si nastavite različne predmete kot je kljuka na vratih, stol, fotelj, stopnice, lestve, vozila, predmete v kopalnici in druge, ki jih želite najti s pomočjo kamere,
- * Scene describer (opis scene); tukaj pa vam ponudi zajem slike in opis le-te.

Če spremenite v Read način, pa aplikacija ponudi naslednje možnosti:

- * Smart scan (pametno skeniranje); v tem načinu bo aplikacija avtomatično zaznala, ali skenirate dokument, kratki tekst, ali pa želite zaznati denar,
- * Quick read (hitro branje); v tem načinu bo aplikacija brala kratki tekst,
- * Document read (beri dokument); tukaj vas aplikacija s pomočjo govora usmerja za točen zajem teksta na papirju in zatem avtomatično preskenira in prebere dokument,
- * Multipage read (večstransko skeniranje dokumentov), kjer ponovno zgolj obračate liste, aplikacija jih avtomatično skenira in jih shrani v enotno datoteko,
- * Currency (valuta); s tem zaznavate vrednost bankovcev,
- * Barcode (črtne kode); s pomočjo tega načina preskenirate črtno kodo, nato pa aplikacija pove, kateri izdelek je pred vami,
- * Magnifier (povečava); to pa je uporabna možnost povečave za slabovidne osebe.

Aplikacija deluje zanesljivo in hitro in je natančna pri zaznavi predmetov. Pri prepoznavi teksta zazna tudi šumnike. Z osebne vidika je zelo uporabna, še posebej, ker nam omogoča večstransko prepoznavo teksta, ki ga shrani v enotno datoteko. Po mojem mnenju pa je na žalost, glede na ponudbo sorodnih aplikacij, cenovno precejena.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: **Ustvarjanje bližnjice do pogosto uporabljenih programov, izboljšajte natančnost navigacije na telefonu s sistemom Android**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

143. Kako ustvariti bližnjice do pogosto uporabljenih programov

Vsakodnevno lahko pridobimo kar nekaj časa, če si primerno organiziramo elektronsko okolje, recimo z uporabo bližnjic do pogosto uporabljenih programov. Za vsak program si lahko nastavimo poljubno kombinacijo bližnjičnih tipk, s katero bomo ta program odprli.

Bližnjične tipke želenu programu določimo po naslednjem postopku:

- S pritiskom na tipko Tab se postavite na Polje za iskanje v orodni vrstici (oz.: kliknemo na lupo levo spodaj poleg gumba Win).
- V Polje za iskanje natipkamo ime želenega programa (npr. word).
- Poiščemo iskani rezultat (npr. word aplikacija) in pritisnemo tipke Shift+F10 oziroma kliknemo z desno tipko in poiščemo ter izberemo Odpri mesto datoteke.
- Nato v mapi, ki se odpre, poiščemo želeni program (npr. word); pozorni smo, da je vrste »Bližnjica« ali pa ima končnico »exe«.
- Na izbrani program pritisnemo tipki Shift+F10 oziroma pritisnemo z desno tipko, nato pa izberemo možnost Lastnosti.
- Pojavi se okno, v katerem poiščemo možnost Bližnjična tipka, kjer vnesemo poljubno kombinacijo bližnjičnih tipk (npr. Ctrl+Alt+A). Paziti moramo le, da ni ista kombinacija že dodeljena neki drugi funkciji.
- Nato kliknemo V redu. Prihodnjč bi se ob pritisku na te tri bližnjične tipke moral odpreti želeni program.

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

144. Izboljšajte natančnost navigacije na telefonu

GPS senzor v vašem telefonu skrbi predvsem za to, da vaše aplikacije delujejo tako kot morajo. To je še predvsem koristno pri uporabi navigacije pri naši hoji po mestu in iskanju cilja. Natančnost lokacije pa lahko izboljšamo tudi do metra natančno. Izboljšajte natančnost lokacije z nekaj preprostimi triki.

Najprej v nastavitvah preverite, ali imate nastavljeno visoko natančnost. Ta možnost bo porabila več dragocene baterije, vendar bo prišla zelo prav v primeru same navigacije po ulicah.

Drugo, kar lahko naredite je, da kalibrirate kompas. Za to potrebujete aplikacijo, ki je večinoma že naložena v vseh pametnih telefonih, v nasprotnem primeru si jo pa lahko naložite iz Google Play trgovine.

Pomembno je tudi, da je GPS v vsakem trenutku aktiven, seveda takrat, ko ga potrebujete (na primer med navigacijo). Večina pametnih telefonov namreč ob preklopu aplikacije v trenutku izklopi tudi GPS, kar je lahko včasih zelo neugodno. To se največkrat zgodi, ko iz aktivne aplikacije (na primer navigacije) preklopite na sporočila. V teh primerih priporočamo uporabo brezplačne aplikacije "GPS Connected".

S pomočjo aplikacije GPS Essentials pa boste hitro lahko preverili, ali gre za težavo pri programski ali pri strojni opremi. Namreč, če v aplikaciji ne vidimo nobenega satelita nad seboj (seveda na odprtem), je lahko to posledica strojne napake.

Včasih se vaš telefon poveže z satelitom in ostane "povezan" tudi takrat, ko ga sploh več ni v "vidnem" območju. Takrat priporočamo uporabo aplikacije "GPS Status & Toolbox", ki vam omogoča, da počistite vse predpomnjene stare satelite.

V primeru, da vse navedeno odpove, ali pa želite še dodatno izboljšati GPS signal, pa si lahko kupite zunanji GPS sprejemnik. Ta v povprečju stane okrog 90 €.

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: **Izšla knjiga z naslovom Brez slepomišenja**

Avtor: *Marino Kačič*

»Če ne vidimo, gledamo s prsti in ušesi, zaznavamo s šestim čutom!« je zapisal Stane Padežnik na zavihku zbirke kratkih zgodb z naslovom Brez slepomišenja.

Stane Padežnik je zgodovinar, sociolog, publicist, pisatelj in astrolog. Potem, ko je že izdal tri knjige, ljubezenski roman Pod plaščem naivnosti, življenjske zgodbe nekaterih najbolj uspešnih slepih in slabovidnih Slovencev v delu Ustvarjalnost ne pozna teme ter roman iz študentskega življenja Črni petelin, nas v četrti knjigi z naslovom Brez slepomišenja preseneča z edinstveno ilustrirano zbirko 300 kratkih zgodb, črtic ali še krajših situacijskih pripovedi, ki vsebujejo vedre in trpke prigode slepih in zaslepljenih, v katere se osebe z okvaro vida še globoko v 21. stoletju zapletajo zaradi pomanjkanja empatije okolice, načrtovalcev urbanega in digitalnega okolja ter neupoštevanja njihove funkcionalne in komunikacijske oviranosti.

Avtor pravi, da je snov za »risanje obrazov«, kratkih zgodb pisanih v prvi osebi, črpal iz zvočnih zapisov, beležk, raznega tekstovnega gradiva ter opažanj različnih življenjskih situacij z značilnimi elementi zatiskanja oči pred očitnim. V zgodbah se odražajo: oviranost posameznikov, omejitve v različnih situacijah in obdobjih ter nerazumevanje okolja in družbe, neupoštevanje osebnih okoliščin in specifičnih potreb največkrat ne videnih ali prezrtih ljudi.

Tristo kratkih zgodb je avtor razdelil na devetnajst tematskih sklopov, od cestnih, domačih, ljubezenskih, do zaslepljenih in zdravstvenih, ker se vsakodnevno dogajajo podobne prigode slepim, slabovidnim, zaslepljenim in tistim, ki imajo opravka z njimi v vseh teh okoljih.

Imen pripovedovalcev bralci ne izvedo, ker je individualna raven drugotnega pomena. Tako se bolj razgali splošno razširjena družbena pojavnost namerne preztosti in brezbriznosti!

Pripovedi so ogledalo »videčemu svetu« prav toliko kot slepim samim in zaslepljenim, ker razkrivajo vse tisto, kar običajno površnemu zaznavanju uide. Odkrivajo notranji, doživljajski svet vseh, ki se znajdejo v nerodnih, a tudi krutih okoliščinah, iz katerih se morajo tako ali drugače izvleči večinoma sami!

Širokemu krogu bralcev bodo približale občutke in izkušnje ljudi, na katere načrtovalci urbanega in digitalnega okolja nikakor ne smejo pozabiti. V svoji vnemi jim ne smejo nakopičiti novih in novih ovir, ki bi jim še naprej onemogočale dostopati do tistih javnih dobrin, katerih koriščenje se večini zdi samoumevno. Zavedati se morajo, da bi s tem samo še bolj omejevali ali kršili človekove pravice, s katerimi se vzdržuje množična ali posameznikova diskriminacija.

Bodo pa tudi v spodbudo vsem tistim, ki so načelno zdravi, a kdaj malodušni, da bodo črpali iz njih vedrino in moč, se dvignili nad vsakdanje tegobe in šli na pot uresničevanja svojih hrepenenj.«

Knjiga Brez slepomišenja obsega 338 strani. 19 tematskih ilustracij je narisala Maja Habjanič, naslovno ilustracijo pa je prispevala Katja Cah. Cena knjige je 25 €. Knjigo je mogoče dobiti po pošti po predhodnem naročilu na stane.padeznik@telemach.net ali na telefon 041 44 17 44. Na svojih prodajnih policah ponujajo knjigo velike pošte ter nakupovalni centri po Sloveniji, pa tudi trafike 3dva.

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Prva mobilna aplikacija BlindBus za spremljanje prihodov avtobusov Ljubljanskega potniškega prometa, prilagojena slepim in slabovidnim, Prve plačilne kartice, prijazne do slepih in slabovidnih, Apple Music z novim naročniškim paketom, ki bo mogoče uporabljati samo z glasovnim asistentom Siri

Avtor in sodelavec: *Miha Srebrnjak*

Prva mobilna aplikacija BlindBus za spremljanje prihodov avtobusov Ljubljanskega potniškega prometa prilagojena slepim in slabovidnim

14. oktobra smo obeleževali svetovni dan vida, 15. oktobra pa mednarodni dan bele palice, ki ga je leta 1970 razglasila mednarodna zveza slepih. Bela palica je pripomoček, ki simbolizira osebno neodvisnost slepe ali slabovidne osebe in je hkrati opozorilo drugim, da njen uporabnik ne vidi in ima zato posebne potrebe in pravice.

Poleg bele palice pa v zadnjih letih napreduje tudi tehnologija. To lahko zlasti govorimo za področje pametnih mobilnih telefonov, ki jih lahko slepi in slabovidni uporabljajo samostojno. V veliko pomoč so jim različne aplikacije, ki jim pomagajo v vsakdanjem življenju. Ena izmed njih je tudi BlindBus, ki je izšla 15. novembra.

BlindBus je mobilna aplikacija, ki omogoča spremljanje prihodov avtobusov Ljubljanskega potniškega prometa v živo ter spremljanju potovanja posameznega avtobusa, na katerega smo vstopili (zadnja obiskana postaja, naslednja postaja, obvoz, razdalja do zelene postaje in napovedi). Prav tako je BlindBus prilagojen za osebe, ki so gibalno manj sposobne oz. invalide, ki za svoje potovanje potrebujejo vstopno ploščad, saj aplikacija opozori o možnosti le-te. Aplikacija pa ob vklopu VoiceOverja, za slepe in slabovidne prikaže dodatne možnosti, saj je popolnoma prilagojena tako za slepe in slabovidne kot tudi za videče. Na voljo je v slovenskem in angleškem jeziku. Trenutno je aplikacija na voljo za iOS naprave, naslednje leto pa bo na voljo tudi za Android.

Vir: <https://portal100.si/2021/10/14/prva-mobilna-aplikacija-blindbus-za-spremljanje-prihodov-avtobusov-ljubljanskega-potniskega-prometa-ki-je-prilagojena-slepim-in-slabovidnim/>

Prve plačilne kartice, prijazne do slepih in slabovidnih

Kartično poslovanje sodi med najsodobnejše bančne storitve, saj vam omogoča brezgotovinsko in brezstično izvajanje plačil doma ter v tujini, na fizičnih in spletnih prodajnih mestih. Medtem ko so bile plačilne kartice doslej primerne le za tiste, ki dobro vidijo, danes temu ni več tako.

Podjetje Mastercard je predstavilo prve plačilne kartice, ki so primerne tudi za slabovidne in slepe ljudi. Nove plačilne kartice Mastercard Touch Card se od navadnih kartic razlikujejo le po zunanji obliki, in sicer po zarezi. Kreditne kartice

imajo na robu ovalno vdolbino, debetne kartice se ponašajo s kvadratno, predplačniške kartice pa s trikotno vdolbino. To v praksi pomeni, da bodo slepi in slabovidni lahko prepoznali vrsto plačilne kartice, ki jo nameravajo uporabiti.

Novo zamisel podjetja Mastercard se bo zagotovo prikupila številnim uporabnikom plačilnih kartic širom sveta. Na svetu ima namreč težave z vidom kar dve milijardi posameznikov. Pri tem velja še omeniti, da se nove plačilne kartice po načinu delovanja ne razlikujejo od običajnih kartic. To v praksi pomeni, da so povsem združljive z vsemi plačilnimi terminali in seveda bankomati.

Vir: <https://racunalniske-novice.com/prve-placilne-kartice-prijazne-do-slepih-in-slabovidnih/>

Apple Music z novim naročniškim paketom 'Apple Music Voice', ki ga bo mogoče uporabljati samo z glasovnim asistentom Siri

Podjetje Apple je v okviru storitve Apple Music predstavilo nov naročniški paket Apple Music Voice. Gre za naročniški paket, ki se ga bo upravljalo z glasom prek Appleovega asistenta Siri.

Apple Music je storitev za pretakanje glasbe brez oglasov, ki omogoča poslušanje več kot 90 milijonov skladb in skladb iz vaše glasbene knjižnice ter na tisoče različnih seznamov predvajanja.

Nov naročniški paket Apple Music Voice bo tako postal dostopen za večje število ljudi, saj ne bo potrebno "iskati" željene skladbe, albuma ali izvajalca na klasičen način, ampak bo to za nas naredila Siri, prav tako bo mogoče predvajati številne sezname predvajanja, ki bodo dostopni z enostavnim glasovnim ukazom. Z glasovnimi ukazi pa bo mogoče tudi upravljati s predvajalnikom, kot na primer preskakovanje skladb.

Na nov paket Apple Music Voice se lahko naročite na dva načina – prek asistentke Siri, kjer izgovorite »Hey Siri, start my Apple Music Voice trial« ali pa v aplikaciji Apple Music izberete naročniški paket Apple Music Voice. Prvih 7 dni je paket na voljo brezplačno, če se naročite s pomočjo asistentke Siri. Paket Apple Music Voice lahko uporabljate na vseh napravah, kjer je nameščena asistentka Siri, vključno z HomePod mini, AirPods ali iPhone.

Kot rečeno, naročniški paket Apple Music Voice se upravlja zgolj z glasom, zato je tudi naročnina nižja in sicer znaša 4,99 namesto 9,99 USD na mesec (kot je cena za osnovni Apple Music paket v ZDA).

Paket Apple Music Voice bo dostopen v 17 državah predvidoma v novembru, med njimi pa ni Slovenije.

Države, kjer bo Apple Music Voice na voljo so: Avstralija, Avstrija, Kanada, Kitajska, Francija, Nemčija, Hongkong, Indija, Irska, Italija, Japonska, Mehika, Nova Zelandija, Španija, Tajvan, Združeno kraljestvo in ZDA. Kdaj bodo naročniški paket Apple Music Voice ponudili v ostalih državah, pa zaenkrat še ni znano.

Vir: <https://portal100.si/2021/10/20/apple-music-z-novim-narocniskim-paketom-apple-music-voice-katerega-bo-mogoce-uporabljati-samo-z-glasovnim-asistentom-siri/>

[Na vrh](#)

MEDNARODNE NOVIČKE: **Posvet o direktivi o spletni dostopnosti, Eurostatovo poročilo o izpolnjevanju ciljev trajnostnega razvoja, Mednarodni dan bele palice 2021, Knjižnica govorečih knjig v Veliki Britaniji, Skupno odprto pismo o projektu Evropske unije za urbano mobilnost**

Avtor: *Anja Uršič*

Prevod: *Jure Škerl*

1. Posvet o direktivi o spletni dostopnosti

Cilj direktive (EU) 2016/2102 o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja (ali "direktiva o spletni dostopnosti") je evropskim uporabnikom, še zlasti pa invalidnim osebam, približati spletne strani in mobilne aplikacije javnega sektorja Evropske unije. V tem smislu postavlja standarde in zahteve, ki jih morajo izpolnjevati javne spletne storitve, ki jih vzpostavlja Evropska unija. Direktiva je bila sprejeta 22. decembra 2016, države članice pa so imele čas, da jo implementirajo v nacionalne zakonodaje do 23. septembra 2018.

Namen posveta je pridobivanje povratnih informacij in stališč zainteresiranih deležnikov, ki bodo omogočile oceno učinkov direktive in iz nje izhajajočih nacionalnih zakonodaj. Čeprav je sprejetje direktive izboljšalo zavedanje javnih organov o potrebi po oblikovanju dostopnih spletnih storitev za državljane EU, prihaja do precejšnjih razhajanj v načinih, na katere je bila direktiva prenesena v zakonodaje posamičnih držav, razlike pa so tudi v hitrosti in doslednosti implementacije. Poleg tega se je izkazalo, da nekateri razvijalci IT rešitev nimajo vseh potrebnih kompetenc za izdelavo resnično dostopnih spletišč in mobilnih aplikacij. To je postalo še posebej jasno razvidno z nastopom trenutne pandemije.

Več informacij o posvetu lahko pridobite na spletnem naslovu:

<https://www.euroblind.org/publications-and-resources/position-papers>

Vir: <http://www.euroblind.org/>

2. Poročilo Evropskega statističnega urada o ciljih trajnostnega razvoja

Trajnostni razvoj je eno od načel, ki ga vzpostavljajo evropske pogodbe in ki že dolgo osmišlja večino evropskih politik. Globalni napor za uresničevanje tega cilja so svež zagon dobili septembra 2015, ko je bila v Generalni skupščini ZN sprejeta Agenda 2030 za trajnostni razvoj. Evropska unija ostaja zavezana k igranju aktivne vloge pri uresničevanju 17 ciljev trajnostnega razvoja, ki so zapisani v Agendi.

Letošnje Eurostatovo poročilo o napredku na tem področju znotraj EU je že peto povrsti in je izdelano na osnovi kazalcev trajnostnega razvoja, ki so bili določeni v sodelovanju s številnimi deležniki. Gre za skupno 102 kazalca, ki tesno sledijo 17

ciljem trajnostnega razvoja. V poročilu je vsak od teh ciljev podrobneje razčlenjen na posamezne vidike, ki so pomembni za zdajšnje in prihodnje delovanje Evropske unije. Trendi, povezani z uresničevanjem teh ciljev, so prikazani statistično za zadnjih pet let ter, kjer je na voljo dovolj podatkov, tudi za daljše obdobje 15 let. Poročilo vsebuje tudi opisno oceno, ki je izdelana z upoštevanjem specifičnih kvantitativnih kriterijev. Letošnje poročilo je poleg tega že zaznalo tudi zgodnje učinke pandemije novega koronavirusa, ki so bili izmerjeni v Eurostatovih uradnih statistikah.

V Eurostatu vabijo vse uporabnike poročila, naj podajo povratne informacije o kakovosti, uporabnosti in dometu informacij, ki jih prinaša, saj bodo le tako zmožni še izboljšati kakovost svojih storitev.

Poročilo je prejela tudi Evropska zveza slepih, ki z njegovo pomočjo lahko spremlja, kako uspešne so Evropska unija in njene države članice pri vključevanju oseb s posebnimi potrebami, še zlasti pa slepih in slabovidnih, v družbo, tako kot to določajo Združeni narodi v Konvenciji o pravicah invalidnih oseb, pa tudi v ciljih trajnostnega razvoja.

Več o poročilu je dostopno na naslednji povezavi:

<https://www.euroblind.org/publications-and-resources/position-papers>

Vir: <http://www.euroblind.org/>

3. Dan bele palice in komentar novega vodstva Svetovne zveze slepih

Svetovna zveza slepih je 15. oktobra obeležila že 51. Mednarodni dan bele palice. Pri tem so izpostavili ključno vlogo tega orodja za samostojno življenje slepih in slabovidnih oseb.

Novo vodstvo Svetovne zveze slepih je zagnalo spletno kampanjo za promocijo neodvisnosti in svobode gibanja za slepe in slabovidne osebe širom sveta. Dan bele palice služi kot dobra priložnost, da osvetlimo upanje, ki prežema celotno gibanje za pravice oseb s posebnimi potrebami, in sicer, da bi politiki prepoznali našo bistveno pravico do samostojne in varne mobilnosti v okolju, ki bo enako dostopno za vse člane družbe. Za slepe in slabovidne osebe pri izpolnjevanju tega cilja ključno vlogo igra čista in dobro delujoča bela palica. V današnjem trenutku, ko se ves svet spopada s pandemijo novega koronavirusa, Svetovna zveza slepih opominja odločevalce v politiki in ostale deležnike, kako pomembno je načrtovanje nove infrastrukture in preoblikovanje obstoječe na način, da bo ustrezala novim, post-pandemičnim zdravstvenim standardom ter obenem uresničevala načelo univerzalne dostopnosti, pa tudi, da bodo vsi člani družbe primerno ozaveščeni o tej temi. Vsi se moramo prilagoditi »novi normalnosti«, pri čemer nihče ne bi smel postati njena žrtev.

V letu 2020 je Svetovna zveza slepih izvedla raziskavo, s katero je želela ugotoviti, do kakšne mere je pandemija novega koronavirusa razgalila nekatere globoko zakoreninjene sistemske krivice v naši družbi. Podatki so pokazali, da so posledice pandemije nadpovprečno močno občutili ravno ljudje s posebnimi potrebami, starejši in revni. To se sklada z ugotovitvami številnih drugih raziskav, ki se niso osredotočale na položaj oseb s posebnimi potrebami, a so vseeno zaznale nesorazmerno veliko škodo, ki so jo zaradi pandemije utrpeli marginalizirane družbene skupine. Svetovna zveza slepih je v zvezi s tem pripravila posebno poročilo z naslovom COVID-19 – Naši glasovi, naša življenja, naše odločitve, s katerim želi doseči višjo osveščenost javnosti o omenjenih izzivih in izpostaviti primere dobrih javnih politik za izboljšanje položaja teh skupin. Izdelavo poročila je finančno podprla mednarodna nevladna organizacija CBM Global.

Celotno poročilo je dostopno na povezavi:

<https://worldblindunion.org/blog/news/white-cane-day-2021-meet-the-new-leaders-of-the-world-blind-union/>

Vir: <https://worldblindunion.org/>

4. Prebivalci Velike Britanije z okvarami vida lahko po novem prek Alexe dostopajo do več tisoč zvočnih knjig

Uporabniki Knjižnice govorečih knjig, ki deluje v okviru Kraljevega inštituta slepih (angl. RNIB), lahko do zvočnih knjig že nekaj časa dostopajo kar tako, da zanje zaprosijo Alexo. Številni uporabniki so storitev med pandemijo opisali kot »življenjskega pomena«. O tem priča tudi podatek, da je lansko leto Knjižnica govorečih knjig zabeležila kar 1,33 milijona izposoj.

Direktor Kraljevega inštituta slepih David Clarke je ob zagonu nove storitve povedal: »Z velikim veseljem oznanjamo, da lahko naši uporabniki od danes naprej od doma dostopajo do kar 34.000 zvočnih knjig iz naše knjižnice. Knjižnica govorečih knjig se po 86 letih delovanja vedno znova prilagaja novim načinom, na katere želijo njeni uporabniki brati knjige. Dostopanje do knjižnice od doma prinaša številne koristi. Če začnete brati knjigo, za katero ugotovite, da vam ni všeč, lahko v trenutku izberete novo, namesto da bi jo morali naročiti po pošti in čakati, da prispe na vaš dom. Tehnologija prepoznavanja govora je pomemben korak na poti do uresničevanja vizije sveta, v katerem bodo slepe in slabovidne osebe popolnoma izenačene z videčimi, kar se tiče branja.«

Storitev, ki jo omogoča Alexa, je bila razvita v sodelovanju s spletnim trgovcem Amazon in novozelandskim podjetjem Sonnar Interactive. Knjige je mogoče iskati po naslovu, avtorju ali po ključnih besedah. Ob tem knjižnica še vedno omogoča tudi klasično izposajo na USB ključku ali na zgoščenki ter ohranja vse ostale tradicionalne storitve, kot je telefonsko svetovanje ter pomoč uporabnikom.

Še pogled v zgodovino: Knjižnica govorečih knjig je bila ustanovljena leta 1935 za potrebe vojakov, ki so utrpeli okvaro vida v strelskih jarkih 1. svetovne vojne. Takrat so ponujali knjige v brajici in tečaje branja te pisave, danes pa nadaljujejo svoje

poslanstvo tudi z uvajanjem najnovejših, revolucionarnih tehnoloških pripomočkov za slepe in slabovidne.

Več informacij o inštitutu je na voljo na naslednji povezavi: <https://www.rnib.org.uk/>

Vir: <https://worldblindunion.org/>

5. Odprto pismo o Projektu Evropske unije za urbano mobilnost

Evropski invalidski forum, Mednarodno združenje javnih prevoznikov in še enajst drugih organizacij je objavilo odprto pismo v zvezi z evropskim projektom urbane mobilnosti, v katerem pozivajo Evropsko unijo, naj spodbuja razvoj sistemov javnega prevoza, ki bodo v ospredje postavili univerzalno pravico do mobilnosti.

Na nedavni konferenci o podnebnih spremembah v Glasgowu COP26 je bilo izrečenih veliko obljub o zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov, podpisniki pisma pa opozarjajo, da morajo biti sredstva javnega prevoza nujni del teh rešitev. Zato pozivajo Evropsko unijo, naj se ne osredotoča le na tehnološke rešitve, temveč naj se zaveže tudi k resnični transformaciji mobilnosti svojih državljanov na lokalni ravni.

Odprto pismo si lahko prebereta na povezavi: <https://www.edf-feph.org/joint-open-letter-on-the-european-unions-urban-mobility-framework/>

Vir: <https://www.edf-feph.org/>

[Na vrh](#)